

УДК 37.013.2

Оксана Раковець

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради
ORCID ID 0000-0002-1780-270X

Степан Раковець

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради
ORCID ID 0000-0001-6145-7053
DOI 10.24139/2312-5993/2021.01/050-060

КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК ОСНОВА ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

У зв'язку з тим, що мета освіти співвідноситься з формуванням компетентності особистості як результату освітньої діяльності, виникає потреба в дослідженні сутності компетентнісного підходу та його ролі в підвищенні ефективності навчально-виховного процесу. У статті проаналізовано основні підходи до визначення проблеми професійної компетентності сучасного педагога. Визначено ключові компетентності, які необхідні під час надання якісних освітніх послуг, пов'язані з модернізацією змісту, оптимізацією методів і технологій організації навчально-виховного процесу. У роботі схарактеризовано різні підходи науковців щодо визначення сутності поняття професійної компетентності педагога та його складових.

Ключові слова: компетентність педагога, комунікативна компетентність, соціальна компетентність, освітній процес.

Постановка проблеми. Основним завданням сучасної освіти має бути формування особистості, здатної до критичного мислення, готової до свідомого вибору, індивідуальних інтелектуальних умінь. Компетентнісний підхід в освіті набуває значної ваги, оскільки є вимогою сьогодення. Багато науковців розглядають означений підхід як такий, що забезпечує формування в людини життєво важливих компетентностей, цілей та завдань, надає їй можливість бути активним учасником сучасного прогресивного суспільства.

Професійна компетентність педагога визнається як сукупність професійних та особистісних характеристик, що забезпечує ефективне виконання педагогом завдань і обов'язків педагогічної діяльності в закладі освіти, є показником та основним критерієм його відповідності професійній діяльності.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз психолого-педагогічної літератури вказує на наявність різних підходів до визначення змісту і структури професійної компетентності педагога. На сьогодні в науці відсутній однозначний підхід до визначення понять «компетентність», «професійна компетентність». Більшість учених визначають професійну компетентність як

конкретний психічний стан, що дає змогу діяти самостійно й відповідально, як оволодіння людиною певними вміннями виконувати окреслені професійні завдання; як професійну мобільність та здатність педагога виконувати задачі та обов'язки, які перед ним щоденно постають; як наявність спеціальної освіти, глибокої загальної та спеціальної обізнаності, постійне підвищення особистої науково-професійної підготовки та кваліфікації; як потенційну готовність розв'язувати складні професійні завдання (Адольф, 1998, с. 102). На думку науковців, показниками професійної компетентності є загальна кількість необхідних знань, умінь та навичок; уміння правильно їх застосувати під час виконання своїх функцій; знання й прогнозування можливих наслідків певних дій; результат діяльності педагога; практичний досвід; гнучкість методу; критичність мислення; а також професійні позиції й індивідуально-психологічні характеристики (Болотов, 2003, с. 26).

На думку Писаревої, професійна компетентність – це здатність фахівця від моменту початку своєї професійної діяльності на рівні визначеного державою певного стандарту відповідати суспільним вимогам професії шляхом ефективної професійної діяльності та демонструвати належні особисті якості, мобілізуючи для цього відповідні знання, уміння, навички, емоції, ґрунтуючись на власній внутрішній мотивації, ставленнях, моральних та етичних цінностях і досвіді, усвідомлюючи обмеження у своїх знаннях та вміннях і акумулюючи інші ресурси для їх компенсації (Писарева, 2002, с. 30).

На підставі узагальнення результатів теоретико-методологічного аналізу змісту поняття «професійна компетентність педагога», І. Драч виділив такі його сутнісні характеристики:

- компетентність відображає здатність педагога успішно виконувати функції та діяти в різноманітних ситуаціях, що виникають у процесі професійної діяльності;

- професійна компетентність педагога формується та виявляється в діяльності;

- компетентність передбачає оволодіння професійними компетенціями як закріпленими вимогами до педагогічної діяльності;

- рівень професійної компетентності педагога залежить від широти форматів контекстів, у яких він може вирішувати професійні завдання;

- компетентність виступає засобом реалізації особистісних смислів педагога;

- професійна компетентність педагога характеризує його готовність і здатність до саморозвитку в умовах постійних змін, що відбуваються в суспільстві.

Отже, під професійною компетентністю педагога будемо розуміти його здатність до виконання педагогічної діяльності на основі інтеграції теоретичних знань, практичних умінь, досвіду, цінностей і значущих особистісних якостей, міру й основний критерій відповідності її вимогам (Драч, 2012, с. 11).

На думку Т. Ціпан розвиток професійної компетентності – у руках самого педагога, оскільки він усвідомлено регулює стандарти своєї поведінки на основі набутого педагогічного досвіду. Тільки усвідомлений досвід має сенс, через аналітичну діяльність здійснюється рефлексія, яка перетворює «сирий» досвід на особистісне присвоєне знання. У процесі рефлексії відбувається усвідомлення не лише власного педагогічного досвіду, але й досвіду інших педагогів.

Професійному зростанню вчителя й підвищенню рівня його професійної компетентності сприяють: високий духовно-моральний імідж закладу освіти, що забезпечують сприятливі творчі умови роботи; систематична самоосвітня діяльність педагога, яка включає навчання на курсах підвищення кваліфікації; участь у проектах, конкурсах, фестивалях, конференціях, семінарах, педагогічних майстернях, роботі методичних об'єднань, творчих груп тощо; особистісно-зорієнтована методична підтримка діяльності педагога; акцент на інноваційному, творчо-пошуковому компоненті методичної діяльності; об'єктивна оцінка праці; моральне й матеріальне стимулювання (Ціпан, 2016, с. 180).

Отже, проаналізувавши літературу, присвячену дослідженню проблеми професійної компетентності педагога, можна зробити висновок, що професійна компетентність педагога – це комплексне поняття, яке включає професійні педагогічні знання, уміння, навички, готовність до складної педагогічної діяльності, а також низку таких професійно важливих особистісних якостей, як: мобільність, комунікабельність, толерантність, креативність, урівноваженість, чуйність, доброзичливість, прагнення до самопізнання, саморозвитку, самореалізації тощо.

Мета статті – аналіз основних підходів до визначення професійної компетентності педагога, яка забезпечує його професійну майстерність.

Методи досліджень. Для реалізації мети статті були використані такі методи: аналіз науково-методичної літератури, педагогічне спостереження, педагогічне порівняння, статистичний метод.

Виклад основного матеріалу. У педагогічному дослідженні взяли участь 20 педагогів Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради різної спеціалізації. На

першому етапі дослідження всі учасники експерименту визначали, які компетентності, на їхню думку, формують професійну компетентність педагога. На основі опрацьованого матеріалу досліджуваних було визначено чотири основні компетентності: комунікативна, соціальна, цифрова, здоров'язбережувальна. Саме ці чотири компетентності були присутні в анкетах усіх 20-ти досліджуваних педагогів.

На другому етапі дослідження учасникам експерименту пропонувалося розділити ці компетентності у відсотковому співвідношенні. При цьому зазначалося, що забороняється розподіляти відсотки рівномірно між усіма компетентностями. Результати розподілу були усереднені й узагальнені.

Педагоги Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради на перше місце поставили здоров'язбережувальну компетентність (38 %), аргументувавши це тим, що першочерговим завданням педагога є забезпечення успішного збереження та зміцнення фізичного, соціального, психічного і духовного здоров'я студентів в умовах соціального освітнього середовища. У навчальних програмах закладу всі дисципліни містять теми, які орієнтовані на формування та зміцнення здоров'язбережувальної компетентності.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика педагога, як необхідний компонент освітнього стандарту, визначає низку вмінь фахівця педагогічного спрямування щодо формування здоров'язбережувального соціального середовища. Зокрема це такі: «З метою формування здорового способу життя сформувати вміння глибокого усвідомлення студентами тенденцій до погіршення показників здоров'я молоді й дітей за останні роки, використовуючи статистичні дані про стан захворюваності і смертності молоді та дітей шляхом надання теоретичної інформації про фактори, що впливають на здоров'я дітей та молоді»; «З метою створення культурного відпочинку для молоді шляхом дотримання здорового способу життя навчити студентів знаходити шляхи визначення форм проведення дозвілля й системи організації, які вони зможуть запропонувати молоді як організатори»; «Сформувати вміння будувати взаємними між соціальним педагогом, інститутами суспільного виховання і батьками для розв'язання проблем виховання особистості» (Штонда, 2019, с. 110).

Результати дослідження вказують на важливість комунікативної компетентності педагога, оскільки досліджувані віднесли її на друге місце згідно ранжування (29 %). Педагоги, які брали участь в експерименті, переконані, що ефективність професійної діяльності ділового спілкування

визначається рівнем сформованості комунікативної компетентності в педагогів. Загалом, комунікативну компетентність педагога можна визначити як здатність до ефективного спілкування в межах професійних обов'язків, що передбачає вміння обмінюватися інформацією, сприймати співрозмовника, усвідомлювати його потреби, розуміти його почуття і психологічні стани, досягати взаєморозуміння. Компетентність цього різновиду вказує на наявність у педагога вміння здійснювати комунікативну взаємодію з різними особистостями, під час якої фахівець повинен зберігати психологічну рівновагу, контролювати свої емоції і якісно виконувати професійні завдання (Гузій, 2004, с. 123).

Комунікативна компетентність являє собою складну структуру. Є. Філатова зобразила її у вигляді моделі з такими компонентами:

- мотиваційно-ціннісний компонент, який містить у собі готовність педагога до професійного вдосконалення, відображає стійкий інтерес до інноваційної діяльності, потребу у професійному зростанні, прагнення до саморозвитку та самореалізації;

- когнітивний компонент, що містить знання сутності змісту комунікативної компетентності, відображає знання сутності та ролі комунікативної компетентності, які пов'язані з пізнанням іншої людини, включає здатність ефективно вирішувати різні проблеми, що виникають під час спілкування;

- операційно-діяльнісний компонент, який містить досвід використання компетентності в різноманітних стандартних і нестандартних ситуаціях, здатність педагога до особистісно-орієнтованої взаємодії під час освітнього процесу вміння зберігати емоційну рівновагу, запобігати вирішувати конфлікти конструктивним способом володіння ораторським мистецтвом, грамотністю усної і письмової мови, публічною репрезентацією результатів роботи, відбором оптимальних форм і методів самопрезентації, уміння виробляти стратегію, тактику й техніку активної взаємодії з людьми, організовувати їх спільну діяльність для досягнення певних соціально значущих цілей, уміння об'єктивно оцінювати взаємодію суб'єктів освітнього процесу, уміння прогнозувати і обґрунтовувати результати ефективності взаємодії (Равен, 2002, с. 125).

Формування комунікативної компетентності, згідно з думкою Семенець, відбувається поступово, що пов'язано з необхідністю опанувати різні рівні. У розвиткові цієї компетентності можна виділити чотири рівні: перший рівень – неусвідомлена компетентність; другий – репродуктивна компетентність; третій – продуктивна компетентність; четвертий – творча

компетентність (Семенець, 2010, с. 185). Серед виділених чотирьох рівнів сформованості комунікативної компетентності найвищим є четвертий рівень – творча компетентність. Педагоги переконані, що студенти, які опанували четвертий (творчий) рівень комунікативної компетентності, не лише успішні в навчанні і здатні до самореалізації в суспільстві, але й орієнтовані на взаємодопомогу іншим студентам та партнерство. Ефективність процесу формування комунікативної компетентності творчого рівня забезпечується шляхом реалізації таких педагогічних умов: підвищення мотивації навчання студентів; підвищення їх активності; збагачення змісту освітнього процесу.

На третє місце серед професійних компетентностей (18 %) педагоги віднесли цифрову компетентність, що набуває все більшої актуальності в умовах сьогодення. Процес переходу до інформаційного суспільства вимагає впровадження інноваційних підходів викладання й навчання, які забезпечать доступність та мобільність викладання на всіх його етапах. Потреба в удосконаленні цифрової компетентності в умовах дистанційного навчання на сьогодні є невід’ємною складовою освітнього процесу як студентів, так і викладачів (Карташова, 2018, с. 201). Інформатизація освіти – «процес, спрямований на задоволення освітніх інформаційних потреб (організаційних, економічних, наукових, технічних, виробничих, управлінських і навчально-методичних) учасників освітнього процесу» (Гуревич, 2016, с. 9). На сьогодні в Комунальному закладі вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради вже зроблено важливі кроки до ефективного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес шляхом забезпечення закладу освіти власною внутрішньою мережею G-Suit for Education, розроблення електронних освітніх ресурсів, електронних навчальних комплексів та підручників, що спрямовує викладачів і студентів на формування нового ставлення до застосування інформаційних технологій та, як наслідок, підвищення й розвитку їхньої цифрової компетентності.

Л. Г. Гаврілова та співав. переконані, що поняття «цифрової культури», «цифрової грамотності» та узагальнююче поняття «цифрової компетентності» в сучасних дослідженнях виходять за межі технологічної або цифрової галузі. Вони торкаються широкого кола культурологічних, соціогуманітарних, комунікативних, ціннісних, етичних та ін. аспектів. Цифрова компетентність найчастіше визначається на основі загальноприйнятого розуміння компетентності як інтегрованої здатності особистості, яка складається зі знань, умінь, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці. Це поняття є узагальнювальним для попередніх,

оскільки сформована цифрова компетентність вміщує і цифрову грамотність, і цифрову культуру (Гаврілова, 2017, с. 13).

Згідно з результатами нашого дослідження, учасники експерименту найменше відсотків віддали соціальній компетентності (15 %) і віднесли її на останнє місце з усіх запропонованих. Проте, не дивлячись на це, соціальна компетентність увійшла, на думку досліджуваних педагогів, до основних компетентностей, які формують професійну майстерність педагога.

Соціально компетентна особистість вважається результатом прямого й опосередкованого соціального впливу на особистість з метою набуття нею соціального досвіду та можливості реалізації цього досвіду в соціальній практиці. Поняття «соціальна компетентність» – це здатність особистості орієнтуватися в різних життєвих ситуаціях, жити й ефективно працювати в суспільстві на основі сучасної базової методологічної, світоглядної, духовної, моральної, інформаційної культури. Відповідно до цього, соціально компетентна людина здатна: приймати особисті рішення і прагнути до розуміння власних почуттів і потреб; пригальмовувати неприємні емоції та особисту невпевненість; досягати мети в суспільстві найефективнішим способом; правильно розуміти потреби, очікування й вимоги інших людей, ураховувати їхні права та обов'язки; постійно брати до уваги інтереси інших людей та власні бажання; усвідомлювати, що соціальна компетентність поважливе ставлення до прав і обов'язків інших людей (Шмиголь, 2011, с. 199).

Таким чином, соціальна компетентність є, безперечно, важливою характеристикою сучасного педагога, яка відображає рівень сформованості знань та вмінь будувати відносини з оточуючими людьми в міжособистісних стосунках, поведінці. Учасники експерименту відзначають, що нині саме соціалізація потребує знаючої уваги з боку викладачів, оскільки соціальні відносини впливають на якість надання освітніх послуг.

Педагог у своїй професійній діяльності виконує два завдання: перше пов'язане з реалізацією основної функції – передати власний досвід, тобто виконує технічну функцію – забезпечує засвоєння здобувачами освіти певної сукупності знань, умінь та навичок. Але інформація, якою ділиться педагог, має подвійне походження: одна стосується зовнішнього світу, інша – самої особистості, людей та суспільства, як органічного середовища, у якому перебуває людина (Щедровицький, 2015, с. 68). І, якщо перші можна передати «механічно», звертаючись до студента переважно як до об'єкта навчання, то другі набувають реально особистісної сутності тільки тоді, коли переживаються самим здобувачем освіти в живій практиці спілкування та взаємодії з педагогом. Цей аспект суспільних завдань педагога якраз і

становить сферу його соціальної компетентності (*Педагогическая психология*, 2002). Зміст цього поняття, без сумніву, повинен відображати відповідний рівень сформованості особистості педагога, як результат соціального розвитку, що являє собою сукупність певних особистісних властивостей, потреб, здібностей, елементарних теоретичних уявлень та практичних умінь і торкатися, насамперед, таких сфер, як соціальне мислення, мовлення, мотиви, емоції, міжособистісна поведінка, тобто когнітивний, поведінковий та емоційно-мотиваційний компоненти.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Огляд численних наукових джерел із питань компетентнісного підходу як основи професійної майстерності педагога, проведення експериментального дослідження з метою виокремлення основних компетентностей, які впливають на професійний розвиток педагога, дозволив зробити деякі узагальнення.

1. Професійна компетентність педагога – комплексне поняття, яке в літературі окреслюється з урахуванням багатьох аспектів та передбачає здатність педагога виконувати педагогічну діяльність на основі інтеграції теоретичних знань, практичних умінь, досвіду, цінностей і важливих особистісних якостей.

2. Педагогами Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради визначено такі основні компетентності, які визначають професійну майстерність педагога: здоров'язбережувальну, комунікативну, соціальну та цифрову.

3. Найважливішою у професійному розвитку педагоги вважають здоров'язбережувальну компетентність, як таку, що забезпечує успішне збереження та зміцнення фізичного, соціального, психічного і духовного здоров'я студентів в умовах соціального освітнього середовища.

4. Комунікативна та цифрова компетентність посіла, відповідно, друге і третє місце в ранжуванні професійних компетентностей сучасного педагога, що дозволяє ефективно проводити комунікацію «викладач-студент» як у навчальних аудиторіях, так і дистанційно.

5. Важливою також у професійній сформованості сучасного педагога є соціальна компетентність, яка відображає рівень сформованості знань та вмінь будувати відносини з оточуючими людьми в міжособистісних стосунках та поведінці.

Окреслені поняття наразі залишаються дискусійними серед вітчизняного та зарубіжного наукового товариства й потребують подальшого ґрунтовного вивчення та дослідження. Актуальним є також

уточнення структури понять і розроблення нових комплексних підходів до професійної складової педагога в умовах дистанційного навчання, що й становить перспективу подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

- Адольф, В. А. (1998). *Профессиональная компетентность современного учителя*. КрГУ: Красноярск (Adolf, W. A. (1998). *Professional competence of a modern teacher*. KrSU: Krasnoyarsk).
- Болотов, В. А., Сериков, В. В. (2003). Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе. *Педагогика*, 10, 23-28 (Bolotov, V. A., Serikov, V. V. (2003). Competence model: from idea to educational program. *Pedagogy*, 10, 23-28).
- Гаврілова, Л. Г., Топольник, Я. В. (2017). Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 61, 5, 1-14 (Gavrilova, L. G., Topolnik, Ya. V. (2017). Digital culture, digital literacy, digital competence as modern educational phenomena. *Information Technologies and Teaching Aids*, 61, 5, 1-14).
- Гузій, Н. В. (2004). *Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти*. НПУ ім. М. П. Драгоманова (Guziy, N. V. (2004). *Pedagogical professionalism: historical-methodological and theoretical aspects*. NPU Dragomanova).
- Гуревич, Р. С. (2016). Інформатизація освіти – важливий чинник розвитку суспільства XXI століття. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 47, 5-10 (Gurevich, R. S. (2016). Informatization of education is an important factor in the development of society in the XXI century. *Modern information technologies and innovative teaching methods in training: methodology, theory, experience, problems*, 47, 5-10).
- Драч, І. І. (2012). Основні підходи до визначення професійної компетентності педагога. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, (32), 9-14 (Drach, I. I. (2012). Basic approaches to determining the professional competence of a teacher. *Modern information technologies and innovative teaching methods in training: methodology, theory, experience, problems*, (32), 9-14).
- Карташова, Л. А., Бахмат, Н. В., Пліш, І. В. (2018). Розвиток цифрової компетентності педагога в інформаційно-освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 68, 6, 193-205 (Kartashova, L. A., Bakhmat, N. V., Plish, I. V. (2018). Development of digital competence of a teacher in the information and educational environment of a general secondary education institution. *Information Technologies and Teaching Aids*, 68, 6, 193-205).
- Педагогическая психология* (2002). ВЛАДОС-ПРЕСС, Москва (*Pedagogical psychology* (2002). VLADOS-PRESS, Moscow).
- Писарева, С. (2002). Разработка понятий «компетентность» в диссертационных исследованиях по педагогике. *Академические чтения*, 3, 29-34 (Pisareva, S. (2002). Development of concepts “competence” in dissertation researches on pedagogics. *Academic Readings*, 3, 29-34).

- Равен, Дж (2002). *Компетентность в современном обществе. Выявление, развитие и реализация*. М.: «Когито-Центр» (Raven, J. (2002). *Competence in modern society. Identification, development and implementation*. М.: “Kogito Center”).
- Семенець, Л. М. (2010). Педагогічна компетентність викладача як умова формування професійної компетентності майбутнього вчителя. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*, 53, 183-186 (Semenets, L. M. (2010). Pedagogical competence of the teacher as a condition for the formation of professional competence of the future teacher. *Bulletin of I. Franko Zhytomyr State University*, 53, 183-186).
- Ціпан, Т. С. (2016). Професійна компетентність сучасного вчителя. *Інноватика у вихованні*, 3, 174-184 (Tsipan, T. S. (2016). Professional competence of a modern teacher. *Innovation in Education*, 3, 174-184).
- Шмиголь, І. (2011). Сутність та структура професійної компетентності педагога. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 4 (1), 197-204 (Shmigol, I. (2011). The essence and structure of professional competence of a teacher. *Problems of modern teacher training*, 4 (1), 197-204).
- Штонда, А. Г. (2019). Здоров'язберезувальна компетентність педагога: необхідність та змістова спрямованість у професійній підготовці. *Сучасні тенденції та перспективи гармонійного розвитку учнівської та студентської молоді в умовах ступеневої освіти: матеріали X Міжнар. наук.-практ. онлайн Internet-конф.*, (сс. 109-111) (Shtonda, A. G. (2019). Health-preserving competence of a teacher: necessity and semantic orientation in professional training. *Modern tendencies and prospects of harmonious development of pupils and students in the conditions of higher education: materials X International. scientific-practical Online Internet Conference*, (pp. 109-111)).
- Щедровицький, Г. (2015). Синтез знань: проблеми і методи. *Психологія і суспільство*, 2 (60), 61-83 (Shchedrovytskyi, H. (2015). Synthesis of knowledge: problems and methods. *Psychology and Society*, 2 (60), 61-83).

РЕЗЮМЕ

Раковець Оксана. Раковець Степан. Компетентность педагога как основа его профессионализма.

В статье проанализированы основные подходы к определению проблемы профессиональной компетентности современного педагога. Определены ключевые компетентности, которые необходимы во время предоставления качественных образовательных услуг, связанных с модернизацией содержания, оптимизацией методов и технологий организации учебно-воспитательного процесса. В работе охарактеризованы различные подходы ученых к определению сущности понятия профессиональной компетентности педагога и его составляющих.

Ключевые слова: компетентность педагога, коммуникативная компетентность, социальная компетентность, образовательный процесс.

SUMMARY

Rakovets Oksana. Rakovets Stepan. Teacher competence as the basis of his professional skills.

Due to the fact that the purpose of education is correlated with formation of the personal competence as a result of educational activities, there is a need to study the essence of the competence approach and its role in improving the efficiency of the educational

process. The article analyzes the main approaches to determining the problem of professional competence of a modern teacher. The key competences that are necessary for the provision of quality educational services related to the modernization of content, optimization of methods and technologies of organization of the educational process are identified. The article describes different approaches of scientists to determine the essence of the concept of professional competence of a teacher and its components. Professional competence of a teacher is a complex concept, which is defined in the literature taking into account many aspects and involves the teacher's ability to perform pedagogical activities based on the integration of theoretical knowledge, practical skills, experience, values and important personal qualities. Teachers of Lutsk Pedagogical College have identified the following basic competences that determine the professional skills of a teacher: health, communication, social and digital. The most important thing in professional development of teachers is health competence, as one that ensures the successful preservation and strengthening of physical, social, mental and spiritual health of students in a social educational environment. Communicative and digital competence took, respectively, the second and third place in the ranking of professional competences of the modern teacher, which allows for effective communication "teacher-student" both in classrooms and remotely. Also important in the professional development of a modern teacher is social competence, which reflects the level of formation of knowledge and skills to build relationships with others in interpersonal relationships and behavior.

Key words: *teacher competence, communicative competence, social competence, educational process.*

УДК 796.015.52-022.231-048.56-053.6

Петро Рибалко

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-6460-4255

Людмила Прокопова

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-3731-0729

Світлана Гвоздецька

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-7744-7471

Андій Красілов

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-6167-3151

Олег Пономаренко

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
ORCID ID 0000-0002-6083-968X

DOI 10.24139/2312-5993/2021.01/060-070

МІНІМАЛЬНА СИЛА ЯК БАЗОВИЙ КОМПОНЕНТ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО РОЗВИТКУ СИЛОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ ПІДЛІТКІВ

Стаття присвячена дослідженню силових здібностей школярів 10–11 років. Метою статті є обґрунтування й доведення ефективності авторської методики розвитку силових здібностей підлітків на основі мінімальної сили та під час здійснення диференційованого підходу. У ході дослідження застосовували методи теоретичного аналізу науково-методичної літератури, педагогічне тестування,